

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม
สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Development of Arts and Culture Leadership Enhancement Training Curriculum for
Student in Faculty of Arts Education Bunditpatanasilpa Institute

ชินกฤต ศรีสุข

Chinakrit Srisuk

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand.

E-mail: Chinakrit.sri@msu.ac.th

Received May 28, 2020; Revised August 1, 2020; Accepted September 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แบบทดสอบก่อนเข้ารับการฝึกอบรม 5) แบบทดสอบหลังเข้ารับการฝึกอบรม 6) แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 7) แบบประเมินภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม 8) แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคน เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ ทำนุบำรุงและเผยแพร่วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2) หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้อง ที่ค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับ 1.0

3) ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ เรื่อง ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เท่ากับ 0.3984 คิดเป็นร้อยละ 39.84 คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรมจากการนำเสนอผลงานของนักศึกษา โดยใช้แบบสังเกต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา; หลักสูตรฝึกอบรม; ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study basic information and needs for the development of arts and culture leadership enhancement training curriculum; 2) to develop arts and culture leadership enhancement training curriculum for students; and 3) to try out and evaluate the developed arts and culture leadership enhancement training curriculum for students in the Faculty of Arts Education, Bunditpatanasilpa Institute. This study was the three-phase research and development. The research instruments consisted of 1) interview form, 2) survey, 3) arts and culture leadership enhancement training curriculum, 4) pretest, 5) posttest, 6) work assessment scale, 7) Arts and Culture Leadership assessment scale, and 8) attitude towards Arts and Culture Leadership Enhancement Training Curriculum assessment scale. Data were collected, then analyzed using statistics, including percentage, mean, standard deviation, and effectiveness index (E.I.). summarized as follows:

1) The development of arts and culture leadership enhancement training curriculum was important as a mechanism to cultivate all youths in order to conserve, preserve, create, nourish, and disseminate arts and culture as a national identity in various forms at local, national and international levels.

2) The developed arts and culture leadership enhancement training curriculum consisted. In addition, the components of developed training curriculum included 7 components. From the quality assessment by experts, was consistent with the consistence index of 1.0.

3) The effectiveness index (E.I.) of the attendees in the arts and culture leadership enhancement training curriculum was 0.3984, accounting for 39.84%. From Leadership characteristics of students observation form, the overall student presentation was at the highest

level. Attendees' overall arts and culture leadership behavior were at the high level and their opinions towards the developed training curriculum was at the high level

Keywords: Development; Training Curriculum; Arts and Culture Leadership

บทนำ

การศึกษาของโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ โดยเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบของ Internet of Things หรือ IoT เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต นำไปสู่การเกิดขึ้นของการศึกษา 4.0 เพื่อเป็นทางเลือกและทางรอดของสังคมในยุคปัจจุบัน เพราะการศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาที่เน้นทักษะการคิด ทักษะการออกแบบ ทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลผลิตและนวัตกรรมใหม่ ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาไปกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เช่น ความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น คุณธรรมจริยธรรม รวมไปถึงภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีไปพร้อมกันอีกด้วย (ธนภัทร จันทรเจริญ, 2562) กรอบทิศทางตามนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 กรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับการส่งเสริมทางด้านศิลปวัฒนธรรม งานวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ใน 2 ประเด็น ยุทธศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยการ ปูทางคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่งดงาม การสืบสาน สร้างสรรค์มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการดำเนินการ เพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ในสังกัด กระทรวงวัฒนธรรมจัดการศึกษาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปะโดยใช้ระบบ และหลักเกณฑ์ที่สามารถเผยแพร่ศาสตร์ทางศิลปะได้อย่างมีศักยภาพ ถูกต้องเหมาะสมกับความเป็นชาติไทย และเป็นศูนย์กลางทางศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของทุกหน่วยงานในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรมจึงกำหนดนโยบายด้านศิลปวัฒนธรรม ดังนี้ 1) อนุรักษ์ เผยแพร่และสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมให้แก่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับชาติ และนานาชาติ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวិชาการด้านศิลปวัฒนธรรม 3) รวบรวมข้อมูลและผลิตสื่อด้านศิลปวัฒนธรรม 4) ให้บริการวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าแก่สังคม 5) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2560) และเป็นสถาบันผลิตบัณฑิตทางศิลปะ เพื่อนำศิลปะมาพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ทำการสอน การแสดง การวิจัย และให้บริการทางวิชาการ ตลอดจนอนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ ส่งเสริม ทำนุบำรุง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติรวมทั้ง

ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชนในท้องถิ่นโดยมีอัตลักษณ์ของสถาบัน คือ สืบสาน สร้างสรรค์ งานศิลป์ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ ผู้นำด้านงานศิลป์ นอกจากนี้ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ยังพึงตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยว่าต้องเป็นรากฐานที่ยั่งยืนในการสร้างความสามัคคีและความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ ตลอดจนความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทยเป็นหลักให้คนในชาติประพฤติในทางที่ดีงาม กล่อมเกล่าจิตใจให้อ่อนโยน มีคุณธรรม สร้างความเจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่งเป็นเหตุผลและองค์ประกอบของความเจริญในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ เป็นปัจจัยที่ช่วยยื้อรักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป

ในด้านของสถาบันอุดมศึกษานั้น มีมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การปรับและประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและต่างประเทศอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของสถาบัน ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย หรือการสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา , 2561) ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระดับคณาจารย์ บุคลากร ส่วนกลุ่มนิสิตนักศึกษา นั้น มีกิจกรรมจำนวนน้อย และนิสิตนักศึกษาไม่เห็นความสำคัญมากพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจเป็นนิสิตนักศึกษาทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ เฉพาะกลุ่มเท่านั้น อาจจะเป็นเพราะการสื่อสารความหมายในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมที่ยังไม่ชัดเจน หรือความไม่ชัดเจนในการบริหารจัดการด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ของนิสิตนักศึกษา ทำให้นิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์มองว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องไกลตัว ทั้งที่ในความเป็นจริงศิลปวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องของนิสิตนักศึกษาเฉพาะกลุ่ม แต่ศิลปวัฒนธรรมคือเรื่องของวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตในชุมชน สังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรมีแนวทางสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาเห็นความสำคัญ เข้าถึง เข้าใจในศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และเข้าใจบทบาทของความเป็นนิสิตนักศึกษาต่องานด้านศิลปวัฒนธรรม โดยสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา คือ การเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการบริหารจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ไม่เพียงแต่เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น โดยให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการร่วมใช้ประโยชน์และคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตนักศึกษาเอง และนิสิตนักศึกษาจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศ สร้างแรงจูงใจ และเกิดการสื่อสารระหว่างกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้วยกัน ก่อให้เกิดการเห็นความสำคัญของงานด้านศิลปวัฒนธรรม (นิชาภัทร จาวิสูตร, 2563) ภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสังคมหรือองค์กรซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีการจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน พลังของกลุ่มจพ

ทำงานสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำที่จะทำให้สมาชิกเกิดความศรัทธา ยอมรับและพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ การเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่บุคคล ควรเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมทำให้เป็นผู้นำ ที่มีศักยภาพสามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่ง บรรลุจุดหมายที่วางไว้ และสามารถสร้างหรือรักษาวัฒนธรรมองค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้รวมทั้ง พัฒนาการให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น (สวศ กัลป์ศรี, 2557)

ดังนั้นการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำด้านงานศิลป์ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตามอัตลักษณ์ ข้างต้นนั้น ฝ่ายกิจการนักศึกษา มีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการพัฒนานักศึกษา ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้าง คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ของสถาบัน การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้าน ศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้าง และอาศัยประสบการณ์นอกชั้นเรียน โดย ฝ่ายกิจการนักศึกษาและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากร ฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันบัณฑิต พัฒนศิลป์ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่เน้นเสริมสร้างภาวะ ผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมในด้านวิสัยทัศน์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์และการ ทำงานเป็นทีม และความสามารถในการวางแผนของผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักศึกษามีภาวะ ผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดี สามารถสร้างสรรค์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการสืบทอด เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมในสังคมได้ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับ นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 - 3.1 เพื่อศึกษาคำดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ เรื่อง ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ของ นักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม
 - 3.2 เพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม
 - 3.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม

3.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม

แหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตร และหลักสูตรฝึกอบรม และการหาคุณค่าขั้นประสิทธิผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการสำรวจและการสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสำรวจความต้องการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1) อาจารย์และนักวิชาการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทางด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 5 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้สอน หรือนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม

2) นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 30 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยใช้ สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม และ 2) ประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมและประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ ด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา จำนวน 1 คน โดยการประเมินเพื่อตรวจสอบความตรง

ของประเด็นคำถามและความตรงตามโครงสร้าง และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่สร้างขึ้นให้มีความสมบูรณ์ที่สุด

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินหลักสูตร

ผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยดำเนินการทดลองด้วยการนำหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ เรื่อง ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม การนำเสนอผลงาน พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 1 สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

ความมุ่งหมายข้อที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม พบว่า ภาวะผู้นำทางด้านศิลปวัฒนธรรม หมายถึง บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม รวมถึงมีความสามารถในการวางแผน การฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสานพัฒนาและเผยแพร่ ทัศนศิลป์ ดนตรี การละครและนาฏศิลป์ องค์ประกอบคุณลักษณะของภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ 2) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ 3) มีความรับผิดชอบ 4) มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม และ 5) มีความสามารถในการวางแผน ดังนั้น ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคน เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ ทำนุบำรุงและเผยแพร่วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชน ในท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติเนื่องจากศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย แนวทางในการศึกษาภาวะผู้นำ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจได้ศึกษาภาวะผู้นำจาก 2 แนวทาง คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำ ของนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมและสามารถพัฒนาภาวะผู้นำ โดยการฝึกอบรม และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสรุปได้ 4 วิธี ดังนี้ 1) การบรรยาย 2) การอภิปราย 3) การศึกษาด้วยตนเอง 4) การปฏิบัติการกลุ่ม

1.2 ผลการศึกษาความต้องการสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมสอบถามความต้องการของอาจารย์ นักวิชาการศึกษา และนักศึกษา พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = 0.53)

ความมุ่งหมายข้อที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) คัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) การจัดกิจกรรมฝึกอบรม 5) การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และมีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 4) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 5) กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อการฝึกอบรม 7) การวัดและประเมินผล

2.2 ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยรวมทุกรายการผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม มีความสอดคล้อง ที่ค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับ 1.0 และการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.16)

ความมุ่งหมายข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3.1 ผลการศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบ พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เท่ากับ 0.3984 คิดเป็นร้อยละ 39.84

3.2 ผลการศึกษาคูณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยการนำเสนอผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม พบว่า คูณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรมโดยการนำเสนอผลงานของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.58, S.D. = 0.06)

3.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม การประเมินภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยใช้แบบสังเกต พบว่า ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.52)

3.4 ผลการศึกษาคำคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.53)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้วิจัยขอเสนอการ อภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ภาวะผู้นำทางด้านศิลปวัฒนธรรม หมายถึง บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณภาวะทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม รวมถึงมีความสามารถในการวางแผน การฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสานพัฒนาและเผยแพร่ ทัศนศิลป์ ดนตรี การละครและนาฏศิลป์องค์ประกอบคุณลักษณะของภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ 2) มีคุณภาวะทางอารมณ์ 3) มีความรับผิดชอบ 4) มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม และ 5) มีความสามารถในการวางแผน ดังนั้น ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคน เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ ทำนุบำรุงและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชน ในท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติเนื่องจากศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย แนวทางในการศึกษาภาวะผู้นำ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจได้ศึกษาภาวะผู้นำจาก 2 แนวทาง คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำ ของนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมและสามารถพัฒนาภาวะผู้นำ โดยการฝึกอบรม และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสรุปได้ 4 วิธี ดังนี้ 1) การบรรยาย 2) การอภิปราย 3) การศึกษาด้วยตนเอง 4) การปฏิบัติการกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูล มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ความสำคัญของการส่งเสริมทางด้านศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ความสำคัญของภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตร และหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ เกรียงไกร ธุระพันธ์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักที่จำเป็นและสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ 3) เพื่อพัฒนาและ

ประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะหลักผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 6 ระยะ ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะหลักที่จำเป็นของนักศึกษา มีจำนวนสมรรถนะหลัก 5 ด้าน 26 สมรรถนะย่อย สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านภาวะผู้นำและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการวางแผนและบริหารจัดการโครงการ และด้านสถิติและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสื่อสารและการประสานงานตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย ที่เหมาะสมคือการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาการพัฒนา 125 ชั่วโมง ในการพัฒนาเน้นการนำไปสู่การปฏิบัติจริง มีวิธีการพัฒนาสมรรถนะ 11 วิธี 3. การประเมินสมรรถนะหลักก่อนการพัฒนาโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการวางแผนและบริหารจัดการโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงว่าหลังกระบวนการฝึกอบรมตามขั้นตอนต่าง ๆ มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา

2. หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดและทฤษฎีของวิชัช วงษ์ใหญ่ (2554) ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) คัดเลือกเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพบูลย์ อ่อนมั่ง และคณะ (2557) ประกอบด้วย 1) หลักการ และ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 4) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 5) กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อการฝึกอบรม และ 7) การวัดและประเมินผล และขั้นตอนการฝึกอบรม ตามทฤษฎีของ สมคิด บางโม (2556) ประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 3) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4) การดำเนินการจัดการฝึกอบรม 5) การประเมินผลการฝึกอบรม และนำผลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ มาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตามจุดมุ่งหมายและกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) คัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) การจัดกิจกรรมฝึกอบรม 5) การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และเครื่องมือที่นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนและหลัง การฝึกอบรม แบบประเมินการนำเสนอผลงาน แบบประเมินภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินความสอดคล้องและ

ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรงค์ ธนะสีลังกูร (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การวิจัยได้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง ขั้นตอนที่ 4 การประเมินติดตามผลหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณีวี ขวัญบุญจันทร์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจความคิดเห็นความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร โดยนำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผล ของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ภายหลังได้เข้าฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรม

3.1 ผลการศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบ พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เท่ากับ 0.3984 คิดเป็นร้อยละ 39.84 เนื่องจากผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม(คะแนนเต็ม 20 คะแนน) ของนักศึกษา จำนวน 30 คน ก่อนอบรม ได้คะแนน 472/600 คะแนน หลังอบรม ได้คะแนน 523/600 คะแนน ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานได้ว่า ด้วยนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก วิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งนักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่แล้วจึงทำให้คะแนนความก้าวหน้าของนักศึกษาที่เข้าร่วมฝึกอบรมจากพื้นฐานความรู้เดิมไม่แตกต่างจากเดิม จึงทำให้ค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขบา ชีทอง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพศศึกษาด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา ซึ่งเมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่อง และทดลองใน

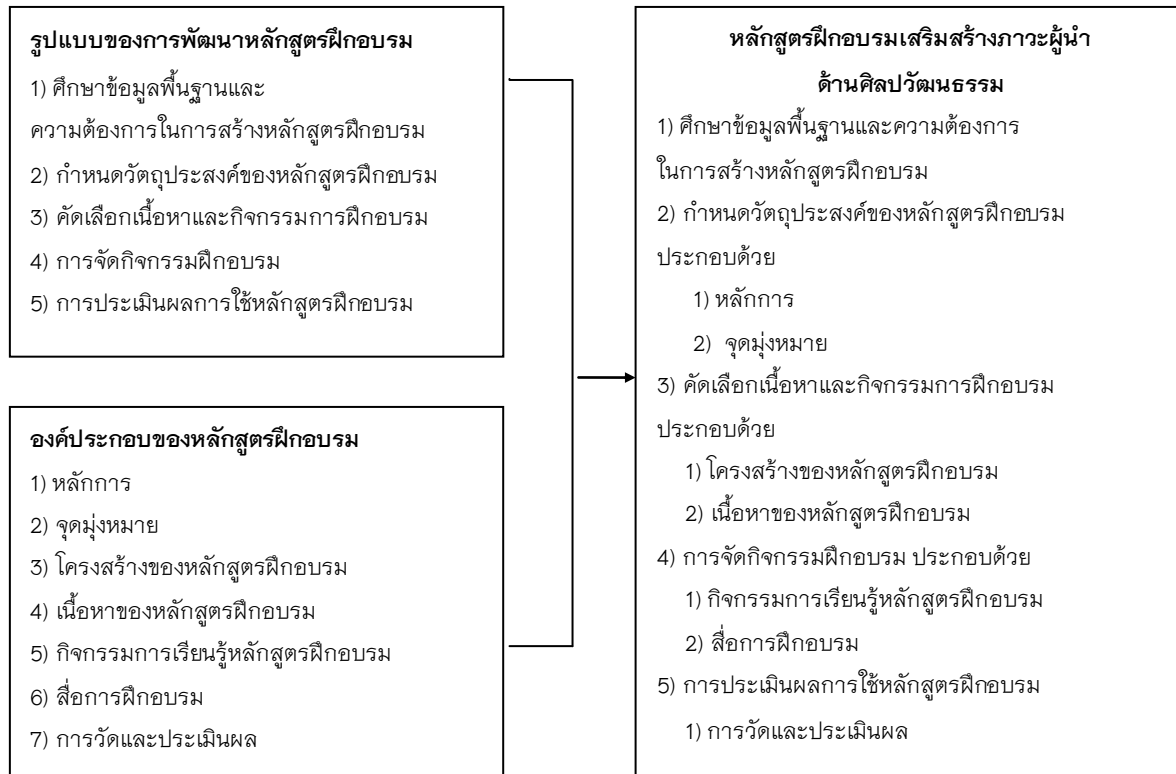
สถานการณ์จริง พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความรู้เรื่องเพศศึกษา มีค่าดัชนีประสิทธิผลของความรู้ในแต่ละกลุ่มเท่ากับ 0.2887 และ 0.3692 ตามลำดับ

3.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยการนำเสนอผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม พบว่า คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรมโดยการนำเสนอผลงานของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.06) และพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษา โดยใช้แบบสังเกต ตลอดการฝึกอบรม พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.52) ด้วยการฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมกลุ่ม จึงทำให้การสังเกตคุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำของนักศึกษาทำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌภัทร ทองมั่ง (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำ และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนิสิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผลการวิจัย พบว่า นิสิตสาขาเกษตรและสิ่งแวดล้อมศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปรานีวี ขวัญบุญจันทร์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ผลการสังเกตภาวะผู้นำพบว่าอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.53) โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมหลังสิ้นสุดกิจกรรมการฝึกอบรม เพื่อให้นักศึกษาได้ทำการตอบแบบสอบถามและได้มาซึ่งผลการศึกษาคำความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ จตุรงค์ ธนะสีลังกูร (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การประเมินผลการใช้หลักสูตรดังนี้ (1) ผลการประเมินความคิดเห็นใน การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำ พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สำหรับวิทยากร การนำเสนอของวิทยากรแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เอกสารการฝึกอบรม สื่อ สถานที่ กิจกรรม และระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ดังแผนภาพ

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ที่เกี่ยวข้อง กับ แล้วนำผลจากการสังเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) คัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) การจัดกิจกรรมฝึกอบรม และ 5) การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 4) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 5) กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อการฝึกอบรม และ 7) การวัดและประเมินผล เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สรุป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมในด้านวิสัยทัศน์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ มนุษย์สัมพันธ์และการทำงาน

เป็นทีม และความสามารถในการวางแผนของผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ นักศึกษามีภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดี สามารถสร้างสรรค์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการสืบทอด เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมในสังคมได้สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้ที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ ต้องเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ใช้สื่อในการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกิดจินตนาการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ เช่น เพลง บทความ ภาพยนตร์โฆษณา เรื่องสั้น ในช่วงการนำเสนอเข้าสู่การอบรม ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา วิทย และ ความสนใจของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม และควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อาจพิจารณาปรับใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นนี้ ให้สอดคล้องกับบริบทของตนซึ่งจะทำให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 การฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ควรเชิญวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถ ให้ตรงตามหัวข้อ หรือ ประเด็นต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น

1.3 การประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับนักศึกษา ต้องทำการประเมินให้ครบทั้ง 4 ประเด็น ประกอบไปด้วย 1. ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม 2. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม จากการนำเสนอผลงาน 3. พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา และ 4. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม หลังสิ้นสุดกิจกรรมการฝึกอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือการเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ นักเรียน นักศึกษา โดยควรให้ความสำคัญกับ ภาวะผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน นักศึกษา ในคุณลักษณะด้านอื่น ๆ เช่น การคิดแก้ไขปัญหา คิดสร้างสรรค์ เจตคติ

2.2 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้กับ นักเรียน นักศึกษา ในสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- เกรียงไกร ธุระพันธุ์. (2558). การพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 10(32), 12-22.
- จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับ นักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 39(4), 65-73.
- ชบา ชีทอง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพศศึกษาด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของ นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. *วารสารควบคุมโรค*, 42(3), 243-254.
- ณภัทร ทองมั่ง. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำของนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตร์ บัณฑิตสาขาวิชาเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 12(1), 193-207.
- ณิชาภัทร จาวิสูตร. (2563). นักศึกษากับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมใน สถาบันอุดมศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 7(4), 20-31.
- ธนภัทร จันทรเจริญ. (2562). การจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(3), 216-229.
- ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และคณะ. (2557). *โครงการวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษา พ.ศ. 2561 เล่ม 135 ตอนพิเศษ 199 ง.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *จากการหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2560). *แผนพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2560-2564* (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 นำไปใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561). นนทบุรี : COPY WORK.

- สมคิด บางโม. (2556). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุเวศ กลับศรี. (2557). ภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 6(2), 132-140.
- สุปราณีวี ขวัญบุญจันทร์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 155-169.